

რეზიუმე

თანამედროვე მსოფლიოში ცვლილებები ისე სწრაფი ტემპებით მიმდინარეობს, რომ უმთავრესი გამოწვევების ცვლილებებზე რეაგირებას და გაანალიზებას საქართველოში ვერც კი ვასწრებთ, მათი განჭვრეტისათვის ხედვაც კი არ გავაჩნიათ. ამიტომ სჭირდება ხელმძღვანელ ორგანოებს ასეთ სწრაფად ცვალებად და კონკურენტულ გარემოში სწორი ჩართვა. სტატიაში წარმოდგენილია ავტორისეული ხედვა, განხილულია კულტურის პოლიტიკის როგორც სახელმწიფო მართვის განსაკუთრებული მეთოდი, ისტორიულ-თეორიული, სამართლებრივი ასპექტით და ამ კუთხით საქართველოში არსებულ პრობლემებზე.

ჩვენი ქვეყნის დღევანდელი ეროვნული კულტურის პოლიტიკა, ალბათ, პირველ რიგში, მოდის ქვეყნის პოლიტიკური იდეოლოგიიდან, რადგან სახელმწიფო განსაზღვრავს კულტურის პროცესებს და პრიორიტეტებს შემოქმედსა და სოციალურ შორის. კულტურისა და ხელოვნების სფეროს თავისი ეკონომიკური შესაძლებლობა გააჩნია, შეუძლია უდიდესი წვლილი შეიტანოს ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაშიც და წინსვლაშიც. რადგან დღეისათვის ჩვენი ქვეყნა საბაზრო ეკონომიკაზე გადასული, აღმასრულებელი ხელისუფლების სხვადასხვა წარმომადგენლები თვლიან, რომ კულტურამ უნდა შეძლოს თავისი თავის ფინანსური უზრუნველყოფა და სახელმწიფო დამკვეთად არ უნდა განიხილებოდეს. ასეთი მიდგომა სფეროში ახალ პრობლემებს იწვევს, რადგან ნებისმიერი სახის კულტურის ნაწარმოებები და მასის მოთხოვნები, ხშირად, ერთმანთს არ ემთხვევა.

კულტურის სფეროს ეკონომიკურ შესაძლებლობებზე უკვე ხმამაღლა საუბრობენ და აღნიშნავენ, რომ კულტურის სფერო მარტო ინვესტირებას კი არ ითხოვს, არამედ თვითონ გააჩნია ინვესტირების უდიდესი პოტენციალი. აღნიშნულ საკითხებზე მსჯელობა ჩვენს ქვეყანაში ბევრ სირთულესთანაა დაკავშირებული, რომელთა უმრავლესობა არა საკითხის ახლებურად გააზრების სირთულეს, არამედ დამკვიდრებულ სტერეოტიპებსაც უკავშირდება. მიუხედავად თემის აქტუალობისა ამ საკითხზე საქართველოში სულ რამდენიმე ავტორი მუშაობს.

კულტურისა და ხელოვნების სფერო, ეს არის ერთ-ერთი ინტენსიურად განვითარებადი სექტორი ქვეყნის ეკონომიკაში, რომელიც თავისთავად შეიცავს კომერციულ ნაწილს თუ კარგად იქნება დანახული, გააზრებული და დათვლილი.

საძიებო სიტყვები: კულტურის პოლიტიკა, გაერო, UNESCO, მოდელი, სისტემური ანალიზი

AGAIN REGARDING CULTURAL POLICY ISSUES...

Ketevan Akhobadze

SUMMARY

The changes are moving so fast in the modern world, that in Georgia we can't manage to react on the main challenges and analyze them, we don't even have the vision to predict them. It therefore needs the governing body to get involved in a rapidly changing and competitive environment. The article presents the author's view, discusses the cultural policy of the state as a special management method, historical - theoretical, legal aspects and in this terms the existing in Georgia problems.

Current national cultural policy of our country, probably, first of all, comes from its political ideology, as the state determines culture processes and priorities between the creator and the society. The field of culture and art has its Economic opportunity; it can make the largest contribution to economic development and progress of the country. At present, because of the existing market economy in our country, governmental officials believe that culture should be able to maintain its own financial coverage and the state shouldn't be considered as the customer. This approach leads to the new problems in the field, because any kind of culture work and mass requirements, often do not coincide with each other.

The economic opportunities of culture field are already openly discussed and is emphasized that the field of culture doesn't require the investment only, but has the greatest potential for investment itself. The discussion on these issues in our country is linked with the lot of difficulties, most of which is not related to the rethinking of the issue but is associated with the established stereotypes. Despite the importance of this issue only few authors are working in this field in Georgia.

The field of culture and art is one of the most intensively developing sectors of the country's economy and itself contains a commercial part, if will be seen, understood and counted properly.

Keywords: Cultural Policy, United Nations, UNESCO, Model, System Analysis.

* * * *

კულტურას და ხელოვნებას სახელმწიფოსგან მხარდაჭერა სხვადასხვა ფორმით, მუდამ სჭირდება. ვფიქრობ, თანაც ეს დახმარება ისეთი უნდა, რომელიც ხელს არ შეუშლის არც თავისუფალი ბაზრის არსებობას და არც ინოვაციების წინსვლას ჩვენს ქართულ სივრცეში (ვგულისხმობ კულტურას, განსაკუთრებით კი კომერციულ კულტურას). კულტურისა და ხელოვნების სფეროში, ექსპერტების აზრით, როცა საბაზრო ურთიერთობების თავისუფლება შენ-

არჩუნებულია უნდა გავითვალისწინოთ ორი ფაქტორი: ქვეყნის კულტურული მემკვიდრეობა და ალბრ-და-განათლების საკითხი.

XX საუკუნის 80-იანი წლების დასაწყისისათვის ბიზნესის განვითარების მხრივ დადგა მომენტი, როცა მენეჯმენტის ახალი მეთოდების შექმნის და დანერგვის აუცილებლობა გახდა საჭირო. ამიტომ გაჩნდა სტრატეგიული დაგეგმვის მეთოდი, რომელმაც დროთა განმავლობაში ბევრჯერ იცვალა სახე, რადგან არაერთი ექსტრემალური გადაწყვეტილების მიღება აუცილებელი იყო. ინოვაციური სტრატეგიული აზროვნის გაჩენამ ხელი შეუწყო სტრატეგიების სრულყოფას. გრძელვადიანი დაგეგმვის უსარგებლობამ პროგრესულად მოაზროვნე მენეჯერები მიიყვანა იმ დასკვნამდე, რომ ცხოვრების ჩქარმა ტემპებმა მოკლევადიან სტრატეგიულ აზროვნებაზე გადასვლა მოითხოვა.

მისასალმებელია, რომ საქართველოს რეალობაში ერთხელ მაინც მოხდა კულტურის და ხელოვნების სფეროში გრძელვადიანი სტრატეგიული დოკუმენტის შექმნა, მაგრამ როგორც ვხედავთ, საქართველოს კულტურის სამინისტროს მიერ გრანდიოზული, მრავალმილიონიანი პროექტების განხორციელების მიუხედავად, ჯერჯერობით ვერ ჩანს სფეროს სხვადასხვა დარგების განვითარებისათვის მოკლევადიანი გეგმის შემუშავება-განხორციელების პერსპექტივა.

შეგახსენებთ, რომ რადგან საქართველოს მთავრობამ 2016 წლის 1 ივლისს დაამტკიცა სტრატეგიული დოკუმენტი „კულტურა 2025“ (ხარვეზების განხილვა ამ წერილში, ამ ფორმატში, არ არის ჩვენი მიზანი), რასაკვირველია, დგება საკითხი მოკლევადიანი სამოქმედო გეგმების შემუშავება-შესრულების შესახებაც. დოკუმენტზე მუშაობის პროცესში, მეც და ალბათ ბევრ სხვა მონაწილეს, ამ სტრატეგიული იდეით ხომ ჩვენი ქვეყნის ხელოვნებისა და კულტურის სფეროს საერთო სურათის სამომავლო ხედვა უნდა მიგვედო, რომელიც შემდგომი წარმატების პერსპექტივას შერგვიქმნიდა?!

არმინდა ძალიან მკაცრი ვიყო, მაგრამ ვვარაუდობ, რომ კულტურის სამინისტროს ხელმძღვანელობას, მიუხედავად უამრავი უცხოელი პროფესიონალების რჩევა-კონსულტაციებისა, ჯერაც ვერ აქვს ჩამოყალიბებული თუნდაც 2-წლიანი პრიორიტეტების გამოკვეთისათვის ხედვა და ამ საკითხების რეალური გარემოებების შესახებ ერთიანი წარმოდგენა, რომელიც სწორ გადაწყვეტილებებამდე მიიყვანს.

თუ ჩვენს ქვეყანაში კულტურის და ხელოვნების სფეროს განვითარების მიმართულებით მუშაობაზე ვიფიქრებთ, მაშინ უამრავი საკითხი იჩენს თავს:

- აუცილებელია მართვის კომპლექსური სისტემა;
- შესწავლა, თუ რა მდგომარეობაშია ეს სფერო;
- არსებული გარემოს გაანალიზება;
- სწორი სტრატეგიის ჩამოყალიბება, რომლის განხორციელებისთვის შესაბამისი კონცეფციის და ინსტრუმენტების შექმნას მოითხოვს.
- უცაბედი ცვლილებების პროგნოზირება.

დარწმუნებული ვარ, რომ სამწუხაროდ, სამინისტროს არანაირი სწორი წარმოდგენა არ აქვს საქართველოს კულტურის და ხელოვნების სამომხმარებლო მოთხოვნილებების შესახებ, არც ერთი სერიოზული კვლევა ამ მიმართულებით არ ჩატარებულა. ამიტომ, ყოველთვის გაძნელება სამინისტროს მიერ მისი მისიის აღსრულება, რადგან ზემოთ ჩამოთვლილი მიდგომების და აქტივობების გარეშე, მოკლევადიანი სამოქმედო გეგმის მიზნების განსაზღვრის იდენტიფიცირება და მითუმეტეს, მიღწევა - შეუძლებელია.

კულტურის და ხელოვნების სფეროს რესურსების სწორი მეპინგი განსაზღვრავს ჩვენი კულტურის სამინისტროს ორგანიზმის წარმატებას. ამ სფეროს მართვისათვის საჭიროა (ამაზე არა ერთხელ ვისაუბრეთ, დავწერეთ...) კულტურის და ხელოვნების სფეროს ყველა მიმართულების შესწავლა და კვლევა-ანალიზით მიღებული შედეგების გაცნობიერება.

თუ, საქართველოს კულტურის სამინისტროს ხელმძღვანელობა მისი ეგიდით მიღებულ კულტურის სტრატეგიას არ მოიაზრებს ისე, რომ ეს არის - კონკურენციის და ბიზნესის ორგანიზების მეთოდების კომბინაცია, რათა ჩვენი, მომხმარებელთა მოთხოვნები დააკმაყოფილოს და მრავალი განსახორციელებელი იდეებისაკენ, მათი მიღწევისაკენ არ იქნება ორიენტირებული, არაფერი გამოგვივა.

მაგრამ შედეგამდე მისასვლელი გზა ჯერ არ ჩანს და მანამდე არ გამოჩნდება, თუ სამინისტროს ხელმძღვანელობის სტრატეგიული პოზიცია გაურკვეველი იქნება, თუ მას არ ეცოდინება თავისი მუშაობის სტრატეგიული მიზნები. ამის გარეშე, ვერც შესრულების ხარისხზე ვისაუბრებთ, ვერც მოქმედების და კომპეტენციის სფეროს დავაკონკრეტებთ. არადა, თუ კარგად მიმოვიხედავთ გარშემო, თანამედროვე მსოფლიოში ცვლილებები ისე სწრაფი ტემპებით მიმდინარეობს, რომ უმთავრესი გამოწვევების ცვლილებებზე რეაგირებას და გაანალიზებას ვერცკი ვასწრებთ, მათი განსჭვრეტისათვის ხედვაც კი არ გაგვაჩნია. ამიტომ სჭირდება ხელმძღვანელ ორგანოებს ასეთ სწრაფად ცვალებად და კონკურენტულ გარემოში სწორი ჩართვა.

ასევე ვფიქრობ, რომ კულტურის პოლიტიკის ჩამოყალიბების დროს, ყველა დონეზე, ძირითადი აქცენტი უნდა გაკეთდეს ნაციონალური კულტურის და ხელოვნების მიმართ და არა, სამწუხაროდ, საქართველოში დამყარებულ „სახელმწიფოს პატერნალიზმზე“¹.

¹ paternus — (ფრანგული, მამობრივი) ეს არის ერთიერთობის ისეთი სისტემა, როცა ხელისუფლება აკმაყოფილებს მოქალაქეთა მოთხოვნებს, ამის საფასურად კი თვითონ კარნახობს ქვეყნის მოდელებს, როგორც საზოგადოს, ისე პირადულს. ასახავს შეზღუდულ პერსპექტივებს, როცა ხდება ერთადერთი კოდექსის- ეთიკის კოდექსის მიღება; ინტერესები შეზღუდულია და მიღებულია გამოცდილების მხოლოდ ის ფორმები, რომლებიც უკვე ტრადიციად დამკვიდრდა. (მაგალითად: როგორიც ჰქონდა სსრკაშპირს პატარა ქვეყნებთან, ვითომ გვფარველობდა და თან გვაკონტროლებდა. ან, პატრიარქალური ოჯახი, სადაც მამა მუდმივად აკონტროლებს შვილებს).

სამწუხაროა, მაგრამ ფაქტი, რომ დღეს, 2016 წელს, ვერანაირად ვერ ვსაუბრობთ ვერც კონკურენციაზე, ვერც კულტურის და ხელოვნების „პროდუქტის“ წარმოების გაფართოებაზე, რადგან ასეთი ბაზარი ქვეყანას ჯერ არ გააჩნია, არც რა რესურსებს ფლობს - არ შეუსწავლია.

ამასობაში კი საბაზრო კანონებმა და ახალმა ინოვაციურ-ტექნოლოგიურმა მიდგომებმა საზღვრები გააქრო დარგებსა და სეგმენტებს შორის, ინფორმაციები სწრაფად ძველდება და გარდა ჩვენი კულტურული მემკვიდრეობის მატერიალუ-სულიერი ძეგლების იმ ნიმუშებისა, დრო-სივრცეს რომ გაუძღვს, თანამედროვე კულტურის და ხელოვნების „პროდუქტის“ სასიცოცხლო ციკლი (ხშირ შემთხვევაში) ხანმოკლეა.

ამიტომ სჭირდება კულტურის და ხელოვნების სფეროს ორგანიზაციებს სტრატეგიული მენეჯმენტის სწორი წარმართვა-განხორციელებისათვის ამ პრობლემების გააზრება, რადგან: ერთია სტრატეგია შეიმუშაო, ეს შედეგი უკვე დევს რეალურად, მეორეა - მისი განხორციელება. მაგრამ როგორ?! პასუხის გაცემაც კი ურთულესია.

შესაძლოა, სამინისტროს კულტურებში ვილაცამ დასვა კითხვები: რისი მიღწევა სურს და რისი შემოთავაზება შეუძლია მას ჩვენთვის, სოციუმისათვის?

თუ ახლებურად აზროვნების დაწყებას ვაპირებთ, მაშინ იქნებ ინოვაციური სტრატეგიის გამოყენებით სცადოს ამის შეთავაზება კულტურის სამინისტროს ხელმძღვანელობამ საზოგადოებისათვის. ალბათ, უკვე საკმარისად დრო გავიდა და ის დრო დადგა, როცა კულტურის ბაზრის ჩამოყალიბების ხელშეწყობისათვის სამინისტრომ კულტურის და ხელოვნების დარგების მწარმოებლებსაც და მომხმარებლებსაც ახალი შეთავაზებების მხარდაჭერას მიმართოს?! თანაც, ეს შემოთავაზებები უცილობლად უნდა ხასიათდებოდნენ მაღალფუნქციური და ღირებულებითი მახასიათებლებით, მოთხოვნადი იყოს და თანაც მიმზიდველი. ახალი ორიენტირების გამოკვეთა, მათში უპირატესის გამოყოფა და ამ იდეების განსახორციელებლად რთული სამუშაოს ჩატარება მოუწევს კულტურის სამინისტროს ხელმძღვანელობას, რადგან ეს სამუშაო პროცესი როგორც საქმიანობის მასშტაბების ახლებურ გააზრებას, ისე ქმედებების მასშტაბების შეცვლას მოითხოვს. ასეთი აზროვნება კულტურის და ხელოვნების სფეროს მართვისათვის ქვეყანას სჭირდება განვითარებისათვის, რადგან სტრატეგიები დროთა განმავლობაში იცვლებიან და მათ, როგორც სპეციალისტები აღნიშნავენ, დამატებითი აქტივები სჭირდება. ბოლო რამდენიმე წელი, გარეგნულად, თითქოს „თანდათანობითი სრულყოფის სტრატეგიით“ მივდივართ წინ. რასაკვირველია, ეს ცუდი არაა, თუმცა ამ პროცესებს თავისი რისკებიც თან ახლავს და პროგრესს ნაკლებად გულისხმობა. როგორც მარკეტოლოგები მიიჩნევენ, როცა საქმე განვითარება-გაფართოებას ეხება, ამ

საქმიანობაში რეცეპტები არ არსებობს და ვერც იარსებებს. ხოლო მათ, მისაც ამ საკითხებზე ფიქრი და საქმით კეთება ევალებათ, უნდა განსჭვრიტონ კულტურის და ხელოვნების სფეროს განვითარებისათვის საკვანძო საკითხები, ხელი შეუწყონ ახალი შესაძლებლობების გაჩენას და მათ აღსრულებას.

ეხლა გავარკვიოთ იმაში, რომ ჩვენ სათანადოდ გვესმის კულტურის პოლიტიკა?! რომ ეს არის:

- სახელმწიფოს ქმედება, მიმართული კულტურის, ხელოვნების სფეროსკენ;

- შეგნებული ქმედება, მიღებული იქნას მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებები ყველა იმ საკითხზე, რომელიც საჭიროა სოციუმში კულტურის განვითარების რეგულირებისათვის;

- ეს ნიშნავს, რომ: სახელმწიფო აწვდის საზოგადოებას ურთიერთობის მოდელს - კულტურით;

- ადგენს და განსაზღვრავს კულტურის სფეროში არსებულ პრიორიტეტებს;

- გვთავაზობს მექანიზმებს მისი შესრულებისთვის.

ამიტომ, სახელმწიფო აქ გვევლინება, თავისთავად, უკვე, გარანტიად - კულტურის და ხელოვნების განვითარების საქმიანობაში.

სოციოლოგები და მთელი რიგი მკვლევრები, მივიდნენ იმ საერთო აზრამდე, რომ „კულტურის პოლიტიკა წარმოადგენს ურთიერთდაკავშირებულ სისტემას მიზნების, პრაქტიკული ამოცანების და საშუალებებისა, რომლებიც მიმართულია საზოგადოების გარკვეული ჯგუფისადმი.“ ეს პოლიტიკა შეიძლება სხვადასხვა ჩარჩოებში განხორციელდეს (მთავრობის, ქალაქის, რაიონის, გაერთიანების, საწარმოს, სკოლის და ა.შ.), მაგრამ, თუ ის გულისხმობს დიდვადიან მიზნის არსებობას, იმ შემთხვევაში - არადა-მოუკიდებლად, რადგანაც წარმოადგენს რთულ ერთიან სისტემას.

ამ საკითხებზე დღესაც მიდის სამეცნიერო კვლევა-ძიება, რომელიც არაერთაზროვნად ხდება, რაღაც ერთი ასპექტის განხილვა იწვევს, მეორის გაჩენას, ეს კი გარკვეულ პრობლემას აღმოაჩენს. ამიტომ, სამაგალითოდ და სახელმძღვანელოდ ბოლომდე არც არის შემუშავებული სახელმწიფო ინსტიტუტების მიერ კულტურის მართვის სფეროში ერთი, გარკვეული იდეალური კონცეფცია.

ჩვენთან ეხლა იქმნება?!

ნებისმიერი სახელმწიფოს კულტურის პოლიტიკა რომ განვიხილოთ, ყველგან გამოიყოფა 3 ასპექტი:

- კონცეპტუალური (განსაზღვრავს კულტურის არსს, ფასეულობებს, ავლენს პრიორიტეტებს, რომლის ტრანსლირება ხდება საზოგადოებისთვის);

- ეკონომიკური;

- საკანონმდებლო.

სამეცნიერო წრეებში მიაჩნიათ, რომ: სწორედ კულტურის პოლიტიკა აყალიბებს სახელმწიფო ხელისუფლებას და ახდენს მის რეალიზებას. ამიტომ, თუ გვსურს სახელმწიფოში კულტურის პოლიტიკის განხორციელება, საჭიროა კონცეპტუალური მხარეს

შერწყმა ეკონომიკურ-საკანონმდებლო მხარეებთან. ეს სამი მხარე არის ძირითადი მექანიზმები კულტურის პოლიტიკის განხორციელებისთვის.

ასევე, კულტურის სფეროს და ხელოვნების დაფინანსება სახელმწიფოს მიერ - არის ხელისუფლების მხრიდან ეკონომიკურ მხარდაჭერაში ამოსავალი ნერტილი. როდესაც დაფინანსებაზე ვსაუბრობთ, ეს სულაც არ გულისხმობს სრულ ფინანსირებას. დაფინანსება შესაძლებელია იყოს ნაწილობრივი, მაგრამ ამ დროს სახელმწიფო იღებს პასუხისმგებლობას, რომ კულტურის სფეროში, მისი განვითარებისთვის განხორციელდება უამრავი საინტერესო და მნიშვნელოვანი პროცესი, რაც ხდება გარანტი იმის, რომ კულტურა და ხელოვნება შეძლებს - იარსებოს ქვეყანაში. რაც შეეხება კანონს, ეს კულტურის პოლიტიკის ძალიან მნიშვნელოვანი მხარეა. ის პირდაპირ განსაზღვრავს ჩარჩოებს საორგანიზაციო-შემოქმედებითი პროცესებისთვის. მაგრამ, აქაც ცალმხრივად ვერ შევხედავთ საკითხს. მართო კანონები - ვერ უზრუნველყოფს კულტურის სფეროში არსებული პრობლემების სრულყოფილად მოგვარებას. ამიტომ, აქ საჭიროა, შერეული, ურთიერთ-გადამკვეთი კანონებიც. ეს მთელი სისტემაა საკანონმდებლო აქტების, არა მარტო კონკრეტული ქვეყნის - მაგალითად, საქართველოს შიგნით, არამედ საერთაშორისო თვალსაზრისითაც, რადგან ამის გარეშე, წარმოუდგენელია ერთიან სივრცეში თანამშრომლობა, მუშაობა და განვითარება. თუ ყველა ამ პირობას გავითვალისწინებთ, ეს მოგვცემს იმის საშუალებას, რომ საქართველოში კულტურამ იფუნქციონიროს და განვითარდეს სწორად.

რატომ დგას დღეს ეს საკითხები ასე მწვავედ?! ჯერ ის, რომ დაგვაგინყდა!

- ქვეყნის კულტურა და ხელოვნება მისი მოსახლეობის, მოქალაქეების რეალური სახეა!

- კულტურა და ხელოვნება სოციალურად აუცილებელი და სასარგებლო ყველასთვის, რადგანაც თავის თავში აკუმულირებს და შემდეგ ტრანსლირებს საზოგადოებაში საბაზისო ღირებულებებს;

- კულტურა და ხელოვნება აძლიერებს ბუნებრივი გარემოს ღირებულებებს - შენობები, ქალაქის გაფორმება, ტურიზმის და დასვენების სფეროს განვითარება, პროდუქტი და ა.შ.

- როდესაც ქვეყანაში ხდება კულტურის და ხელოვნების სფეროს ურთიერთ-სასარგებლო თანამშრომლობა საქმიან, ბიზნეს წრეებთან, ეს ხელს უწყობს სამოქალაქო საზოგადოებას ფორმირებაში (აქ გვგულისხმობს ისეთ საზოგადოებას, რომელსაც თვითგანვითარების უნარი აქვს).

წინსვლისთვის რომ კულტურის და ხელოვნების ფაქტორი უდიდესია, განვითარებულ ქვეყნებში უკვე აღარც დაობენ. თანაც, საზოგადოების კოლსოლიდაციაში მთელი მსოფლიოს მასშტაბით, მას დიდი ადგილი უჭირავს.

ცნობილია, რომ განვითარებულ ქვეყნებში, კულტურის პოლიტიკას - ნაკლები ადგილი ეთმობა სახელმწიფოს საქმიანობაში, რადგან აქ, კულტურ-

აზე მნიშვნელოვნად ზემოქმედებს ბიზნესის სფერო, რომლის ხელშიც არის მნიშვნელოვანი თანხები და მარეგულირებელიც თვითონ არის და დამკვეთიც, ვიდრე განვითარებად ქვეყნებში, სადაც იზრდება კულტურის თვითმყოფადობისათვის, კულტურული იდენტობისათვის სწრაფვა და ბრძოლა. განვითარებად ქვეყნებში, სახელმწიფოა მთავარი ინსტიტუტი, რადგანაც ის ერთადერთია, რომელსაც შეუძლია კულტურის განვითარება უზრუნველყოს, რომელიც აუცილებლად თანახმიერებაში უნდა იყოს ქართველი ხალხის ეროვნულ მოთხოვნებთან.

ჩვენ პატარა ქვეყანა ვართ და ამიტომ ჩვენი ურთიერთობები და ეკონომიკა საერთაშორისო დონეზე, მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული კულტურულ, ტურისტულ ან სახვითი ხელოვნების, კულტურული მემკვიდრეობის წარდგინებით, მიწოდებით. ჩვენი ქალაქის მიმზიდველობას, სამუშაო, ჰოსტელების და სარესტორნე სერვისი აცოცხლებს და არა დასვენებითი, კულტურული, ხელოვნების ან სპორტული ღონისძიებები, გამონაკლისია - ახალგაზრდული ევროპის ქვეყნების ოლიმპიადი „თბილისი 2015“, ბარსელონას საფეხბურთო გუნდის ვიზიტი თბილისში (2015, აგვისტო), GEM Fest და Chick in Georgia სხვა ღონისძიებები.

კულტურის სფერო არაკომერციული მოღვაწეობაა და მასში ფული ჩნდება თანხების, ინვესტიციების მოზიდვით. მაგრამ, ეს არ ნიშნავს იმას, რომ კულტურის და ხელოვნების სფერო საინტერესო არ არის კომერციული კუთხით. ეს არის ერთ-ერთი ინტენსიურად განვითარებადი სექტორი ქვეყნის ეკონომიკაში, რომელიც თავისთავად შეიცავს კომერციულ ნაწილს თუ კარგად იქნება დანახული, გააზრებული და დათვლილი. მაგალითად: ხელოვნების მუზეუმს ჰქონდეს სუვენირების წარმოება (ხელოვნების მუზეუმივით), ტიპოგრაფია და ა.შ.

კულტურის სფეროს რამდენიმე ბაზარი გააჩნია. წარმატებული საქმიანობისთვის, ყველაზე მინიმუმ - მომხმარებლის და ინვესტორთა ბაზრის კონიუქტურის ცოდნა აუცილებელი.

რადგან ინვესტიციები ვახსენეთ, უნდა ვთქვათ, რომ დღეს საქართველოს რეალობაში, მცირე გამონაკლისის გარდა, კულტურის, ხელოვნების და ბიზნეს ინტერესთა პრობლემები მარტო ტექნოლოგიურ შინაარსზე არ არის დამყარებული. დღეს ეს თანამშრომლობა თითქმის არ არსებობს. საქართველოში, ჯერჯერობით, მაღალ დონეზე, კულტურის და ხელოვნების სფერო არ და ვერ იარსებებს და განვითარდება - სახელმწიფოს თანადგომის გარეშე.

მაგრამ, აუცილებელია, სახელმწიფოს ინტერესების გვერდით, მოზიდული იქნას თანხები მრეწველობის და სავაჭრო სექტორებიდან, რათა შენაჩუნდეს კულტურული მემკვიდრეობა და განვითარდეს შემოქმედის პოტენციალი, კულტურული ცხოვრება.

განვითარებულ ქვეყნებში, ბიზნესიც დაინტერესებულია კულტურის სფეროსთან თანამშრომლობით, რომელიც მათ აძლევს თავიანთი რეპუტაციის

გამყარების საშუალებას. ეს ხდება კულტურასთან პირდაპირი თანამშრომლობით და არა - მარტო კულტურის ტექნოლოგიების გამოყენების ხარჯზე.

დღეს თუ ხვალ, ბიზნეს სექტორი ალბათ მიხვდება, რომ კულტურასთან თანამშრომლობა აუცილებელია და, დაიწყებს ფიქრს - მოძებნოს თანამშრომლობის გარკვეული და საჭირო ფორმები, მოდგომები, რომელიც გულისხმობს თვითგანვითარებად და თვითრეგულირებად პროცესებს. ვფიქრობ, სხვაგვარად სრულყოფილად ვერ განვითარდება დემოკრატიული პრინციპები საქართველოში.

უნდა დავფიქრდეთ და გავიაზროთ, რომ დღეს, ხელოვნების და კულტურის სფეროში არსებული და მიმდინარე პრობლემები არ შემოიფარგლება მარტო დარგისმიერი პრობლემებით.

ყველა ქვეყანაში კულტურის პოლიტიკა ვერ იქნება ერთნაირი; შესაძლებელია, რომ ტიპები და მოდელები რაღაცაში დაემთხვეს, მაგრამ კონკრეტული მიდგომები ყოველთვის იქნება განსხვავებული, რადგან ისინი ვითარდებიან კონკრეტულ დროსა და სივრცეში და არის - სახელმწიფოებრივ-სოციალური მოვლენა, თანაც მრავალ დონეთა სისტემა. ყველაფერ ამაზე კი დომინირებს პიროვნების და საზოგადოების სულიერება.

კულტურის პოლიტიკა დღეს ყველასთვის, ცივილიზებული სამყაროსთვის, ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს საკითხად დგას. ევროპული ქვეყნების ნამყვან ინსტიტუტებში ასეთი დისციპლინაც კი შემოიღეს: „კულტურის პოლიტიკა და დაგეგმარება კულტურაში“.

ჩვენი ქვეყნის დღევანდელი ეროვნული კულტურის პოლიტიკა, ალბათ, პირველ რიგში, მოდის ქვეყნის პოლიტიკური იდეოლოგიიდან, რადგანაც სახელმწიფო განსაზღვრავს კულტურული პროცესებს და პრიორიტეტებს შემოქმედს და სოციუმს შორის — ეს იდეალურ შემთხვევაში. ყველა დროს, წარსულშიც და დღევანდელობაშიც, შემოქმედებითი სანყისი, კულტურაში, შემოქმედის ინდივიდუალურ მოღვაწეობასთან არის დაკავშირებული.

საქართველოს ხელისუფალთ, ბოლო რამდენიმე ათეულ წელზე მეტია, ავინწყდებათ, რომ როცა სახელმწიფო ითვალისწინებს საერთო ნაციონალურ ინტერესებს, რომელიც ეროვნულ კულტურაზეა დაფუძნებული და ის ორიენტირებულია ამ კულტურის რეგულაციისთვის გამოიყენოს თავისი ბერკეტები და არა ავტორიტარულ ბიუროკრატიაზე ან ძალადობაზე (ამის უამრავი მაგალითი არსებობს), ქვეყანა მით უფრო წარმატებულია!

სამწუხაროდ, ჯერჯერობით, საქართველოში კულტურის სფეროში არასწორად განხორციელებული სახელმწიფო პოლიტიკის გამო, მიმდინარე პროცესების ანალიზიდან მიღებული შედეგებით თუ ვიმსჯელებთ, ჩვენი სახელმწიფოს ხელისუფლება არაგონივრულად იყენებდა მის ხელთ არსებულ რესურსებს, არ უთმობდა სათანადო დროს, ხშირ შემთხვევაში არც ინდომებდა, რომ განხორციელებინა მისი ქვეყნის ადამიანებისთვის ეკონომიკური,

სოციალური და კულტურული უფლებების პაქტით მონიჭებული უფლება. არადა, ქვეყანაში ნამდვილად არსებობს იმის რესურსი, რომლის გონივრული დაგეგმა და გამოყენება შესაძლებელია.

არასწორი გადაწყვეტილებები სერიოზულ ზიანს აყენებს ჩვენი ქვეყნის კულტურას, მის კულტურულ მემკვიდრეობას. არადა, კულტურის პოლიტიკის პრინციპიალური ფუნქცია არის თაობებს შორის სოციალური გამოცდილების ტრანსლაცია, რომელიც კულტურული მემკვიდრეობის კომპლექსში განიხილება.

ასევე პრინციპულია, რომ მოხდეს სოციალური ნორმების ტრანსფორმაცია, განხორციელდეს ისეთი პრაქტიკული ქმედებები, რომელიც მიმართული იქნება ქართველი ერის კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის და განვითარებისათვის.

თუ სახელმწიფო ცივილურია, ის თავად განსზღვრავს კულტურის პოლიტიკას, წარმოადგენს მას თავის კონსტიტუციაში როგორც უმთავრესს მართვის ინსტრუმენტს, აწესებს რეგულაციებს, ქმნის სტრუქტურებს, რომლებიც პასუხისმგებლები არიან კულტურის სფეროში ქვეყნის ჩართულობაზე. საქართველოში ასეთია კულტურის სამინისტრო, რომელიც, თავის მხრივ, ქმნის ქვედა სტრუქტურებს, რათა განხორციელოს დასახული მიზნები.

კულტურის სფერო რაღაც ასპექტით მიეკუთვნება მომსახურების სფეროსაც, ამიტომ საბაზრო პირობებში ის რეალურად ხდება ეკონომიკის სეგმენტი, მაგრამ იმავე დროს საზოგადოებისთვის ასრულებს საგანმანათლებლო-განმავითარებელ ფუნქციას.

ჩვენს ქვეყანაში, კულტურის ორგანიზაციებში, კულტურული პროცესების არაეფექტურობა, ძირითადად განსაზღვრულია „უაზრობამდე“ დასული დირექტივებით, სადაც, პირიქით, უნდა იყოს კეთილგანწყობილი ატმოსფერო პიროვნების თვითგანვითარებისა და რეალიზაციისათვის, რომელიც ნაყოფიერების საწინდარია.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ქეთევან ახოზაძე, „Scripta manent“, თბილისი, N4(24), 2014, 95-115
2. ქეთევან ახოზაძე, კულტურული მემკვიდრეობა როგორც ეკონომიკის დარგის განსაკუთრებული საშუალება. საქართველოს შოთა რუსთაველის სახელობის თეატრისა და კინოს სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჟურნალი „სახელოვნებო მეცნიერებათა ძიებანი“ N4(65), 2015, 41-55
3. www.unesco.org/ulis/en/faq.html – იუნესკოს დოკუმენტები და პუბლიკაციები
4. www.justice.gov.ge/Ministry/Index/315 – გაერო (UN)საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო
5. www.bu.org.ge – ადამიანის უფლებათა ლექსიკონი
6. www.mfa.gov.ge/index.php?sec_id=538&lang_id=GEO – იუნესკოს დოკუმენტები.